

**UCHWAŁA NR VII/38/2011
RADY MIEJSKIEJ W WOLBORZU**

z dnia 31 marca 2011 r.

w sprawie przyjęcia „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wolbórz, na lata 2011-2032”

Na podstawie art.7 ust.1pkt 1, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. nr 142, poz. 1591 ze zmianami: z 2002 r, nr 23 poz. 220, nr 62 poz. 558, nr 113 poz. 984, nr 153 poz. 1271, nr 214 poz. 1806; z 2003 r, nr 80 poz. 717, nr 162 poz. 1568; z 2004 r. nr 102 poz. 1055, nr 116 poz. 1203, nr 167 poz. 1759; z 2005 r, nr 172 poz. 1441, nr 175 poz. 1457; z 2006 r. nr 17 poz. 128, nr 181 poz. 1337; z 2007 r, nr 48 poz. 327, nr 138 poz. 974, nr 173 poz. 1218; z 2008 r. nr 180 poz. 1111, nr 223 poz. 1458; z 2009 r. nr 52 poz. 420, nr 157 poz. 1241; z 2010 r. nr 28 poz. 142, nr 28 poz. 146; Nr 40 poz.230, nr 106 poz. 675) i art. 18 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku, Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. nr 25 poz. 150 , nr 111 poz. 708, nr 138 poz.865, nr 154 poz.958, nr 171 poz.1056, nr 199, poz. 1227, nr 223 poz. 1464, nr 227 poz.1505; MP z 2008 r. nr 79poz. 698, nr 80 poz. 707; Dz. U. z 2009 r. nr 19 poz.100, nr 20 poz.106, nr 79 poz.666, nr 130 poz. 1070, nr 215 poz. 1664; z 2010 r. nr 21 poz. 104, nr 28 poz.145, nr 76 poz. 489, nr 119 poz. 804, nr 152 poz.1018, nr 182 poz. 1228, nr 229 poz.1498, nr 249 poz.1657, w związku z art.14 ust.6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku, o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r, nr 185 poz.1243, nr 203 poz.1351) oraz „Programu Oczyszczania kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” przyjętego uchwałą Rady Ministrów z dnia 15 maja 2010 roku, nr 39/2010, zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”,

Rada Miejska w Wolborzu uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wolbórz, na lata 2011-2032” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Zobowiązuje się Burmistrza Wolborza do sporządzania i przedstawiania rocznych sprawozdań rzeczowo – finansowych z realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wolbórz, na lata 2011-2032”.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Wolborza.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Wolborzu

Tadeusz Wąs

Załącznik do Uchwały Nr VII/38/2011
Rady Miejskiej w Wolborzu
z dnia 31 marca 2011 r.

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
Z TERENU GMINY WOLBÓRZ NA LATA 2011-2032.**

SPIS TREŚCI:

1. WSTĘP
2. SZKODLIWOŚĆ AZBESTU DLA ZDROWIA LUDZKIEGO
3. PRZEPISY PRAWNE DOTYCZĄCE POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST
4. CHARAKTERYSTYKA GMINY WOLBÓRZ
5. ILOŚĆ I STAN WYROBÓW ZAWIERAJĄCY AZBEST NA TERENIE GMINY WOLBÓRZ
6. FINANSOWE ASPEKTY REALIZACJI PROGRAMU
7. PODSUMOWANIE
8. **ZAŁĄCZNIKI :**
 - NR 1 – WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH
 - NR2–WYKAZ SKŁADOWISK PRZYJMUJĄCYCH ODPADY ZAWIERAJĄCE AZBEST

1. Wstęp

Azbest to grupa wielu minerałów, występujących w formie włóknistej. Nazwa ta dotyczy ogółu minerałów krzemionkowych tworzących włókna. Włókna azbestu cechują się nadzwyczajną wytrzymałością na rozciąganie, elastycznością i odpornością na działania czynników fizycznych i chemicznych. Produkty wykonane z azbestu są ognioodporne, kwasoodporne, odporne na korozję i mają właściwości dźwiękochłonne.

Na podstawie wykopalisk dokonanych w Finlandii stwierdzono, że azbest był stosowany już ok. 4500 lat temu. W Europie Południowej jest znany już od ponad 2500 lat. W XV-XIX wieku azbest dodawany był do różnych surowców w celu uzyskania knotów do świec, niepalnego papieru, skóry, wyrobów tekstylnych, płaszczy żołnierskich.

Dzięki unikalnym właściwościom, w kolejnych latach azbest był wykorzystywany jako surowiec do produkcji ponad 3000 wyrobów. Wykorzystywano go szczególnie w budownictwie jako: pokrycia dachowe, osłony elewacyjne ścian, przewody kominowe, rury wodociągowe i kanalizacyjne. Ze względu na złe przewodnictwo ciepła i prądu był wykorzystywany jako materiał izolacyjny. Poza tym był stosowany do produkcji sprzętu gospodarstwa domowego, a także produkcji farb, klejów, płytek podłogowych, smarów, pokostów, lepików, do filtrów w przemyśle piwowarskim i farmaceutycznym oraz wojskowych masek p/gazowych. Dzięki ogniotrwałości i izolacyjności termicznej stosowano go do wyrobu tkanin i farb ogniotrwałych.

Chryzolit, który jest uznawany za mniej szkodliwy jest nadal stosowany w USA. Aktualnie azbest wykorzystuje się do produkcji silników rakietowych w amerykańskim programie wahadłowców kosmicznych oraz w przemyśle okrętowym.

W Polsce brak jest złóż azbestu. Azbest wykorzystywany do produkcji był w przeszłości importowany z byłego ZSRR i Kanady. W latach siedemdziesiątych XX wieku sprowadzano rocznie nawet ok. 100 tys. ton azbestu, z czego ok. 85 % wykorzystywano do produkcji pokryć dachowych i elewacji budynków. Pozostały azbest był stosowany do: produkcji rur azbestowo-cementowych (ilość szacuje się na około 600 tys. ton), w hutnictwie i przemyśle ceramicznym (ok. 60 tys. ton). Masę wyrobów małowagarytowych, będących w użyciu ocenia się na 100 tys. ton.

Azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. Pył jaki powstaje podczas wydobywania i przerobu azbestu, a także podczas użytkowania wyrobów zawierających ten materiał, należy do bardzo niebezpiecznych trucizn. W „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, który został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r. został umieszczony zapis nakazujący usunięcie azbestu ze wszystkich obiektów w kraju do końca 2032 roku.

Podstawowym celem programu jest oczyszczenie terytorium Polski z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest, wyeliminowanie spowodowanych azbestem negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Polski, a także sukcesywna likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko w terminie do 2032 r. Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wolbórz określa zasady wspierania przedsięwzięć związanych z realizacją ogólnopolskiego programu na terenie gminy i stanowi realizację zadania zapisanego w Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Wolbórz.

Celem programu jest:

- spowodowanie oczyszczenia obszaru gminy z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych dla mieszkańców gminy spowodowanych azbestem,
- spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie, w określonym horyzoncie czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- pomoc mieszkańcom gminy w realizacji kosztownej wymiany płyt cementowo – azbestowych zgodnie z przepisami prawa.

2. Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego

Wyroby zawierające azbest klasyfikowane są w dwóch klasach, przyjmując jako kryterium zawartość azbestu, stosowane spoiwo oraz gęstość objętościową wyrobu.

- **Klasa I** obejmuje wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m³ definiowane jako „miękkie”, zawierające powyżej 20% (do 100%) azbestu. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia. Najczęściej stosowanymi w tej klasie były wyroby tekstylne z azbestu używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe.

- **Klasa II** obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m³ definiowane jako „twarde”, zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia (np. pęknięcia) ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia w porównaniu z wyrobami klasy I. Natomiast niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych. Z zaliczanych do tej klasy wyrobów najbardziej w Polsce rozpowszechnione są płyty azbestowo-cementowe faliste oraz płyty azbestowo-cementowe „karo” stosowane jako pokrycia dachowe, szczególnie na terenach wiejskich oraz płyty płaskie wykorzystywane jako elewacje w budownictwie wielokondygnacyjnym na osiedlach miejskich.

Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Biologiczna agresywność pyłu azbestu zależy od stopnia penetracji i ilości włókien w dolnej części układu oddechowego. Wyroby azbestowe stwarzają zagrożenie dopiero wówczas, gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwości uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia. Dochodzi do tego najczęściej w wyniku poddawania elementów azbestowych obróbce mechanicznej, a także wskutek naruszania struktury wyrobu. Szkodliwość włókien azbestowych zależy od długości i średnicy włókien. Większe włókna są mniej szkodliwe, gdyż w większości zatrzymują się w górnych drogach oddechowych, skąd są usuwane przez rzęski. Włókna bardzo drobne są usuwane przez system odpornościowy. Najbardziej niebezpieczne dla organizmu ludzkiego są włókna o długości mniejszej niż 5 μm i średnicy większej niż 3 μm, przenikają one do dolnych dróg oddechowych, wbijają się w do płuca i w wyniku wieloletniego podrażnienia komórek wywołują nowotwory. Włókna takie powstają najczęściej podczas ścierania wykładzin hamulcowych i sprzęgłowych samochodów starszego typu.

Pojawienie się patologii będących następstwem ekspozycji na pył azbestu jest uzależnione od rodzaju ekspozycji. Ekspozycja może być: zawodowa, parazawodowa i środowiskowa. Różnią się one wielkością stężeń włókien, rozmiarami włókien, długością trwania narażenia, skutkami dla zdrowia i wielkością ryzyka wystąpienia nowotworów złośliwych. Narażenie zawodowe na pył może być przyczyną chorób takich jak:

- **pylica azbestowa (azbestoza)** – jest to śródmiąższowe zwłóknienie tkanki płucnej z obecnością ciałek lub włókien azbestowych. Ciężkość azbestozy zależy od kumulowanej dawki włókien azbestu i okresu jaki upłynął od pierwszego narażenia. Procesy zwłóknieniowe przebiegają bardzo wolno – objawy kliniczne pojawiają się najczęściej dopiero po 10 latach. Choroba ta przejawia się suchym, męczącym kaszlem, dusznością wysiłkową, bólami w klatce piersiowej oraz objawami nieżyty oskrzeli i rozedmy płuc.

- **zmiany opłucnowe** – występują już przy niewielkim narażeniu na włókna azbestowe. Mogą występować pod postacią blaszek, zgrubień i odczynów wysiękowych. Zgrubienia opłucnej towarzyszą zwykle procesom zwłóknienia sąsiadującej tkanki. Zmiany opłucnowe powodują ograniczenie funkcjonowania płuc, a także zwiększają ryzyko zachorowania na raka oskrzeli i międzybłoniaka opłucnej.

- **rak płuc** – to najpowszechniejszy nowotwór wywołany przez azbest. Azbestowe zmiany nowotworowe mają tendencję do umiejscowienia się w dolnej części płuca, w przeciwieństwie do innych nowotworów, które w większości umiejscawiają się w górnej części płuca. Ekspozycja na azbest powoduje powstawanie międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej. Choroba ta jest postępująca i prowadzi do śmierci. Okres rozwoju może wynosić nawet 25 – 40 lat, a śmierć następuje po dwóch latach od wystąpienia objawów. Nowotwór rozwija się najczęściej u osób zawodowo narażonych na kontakt z azbestem, a także u osób mieszkających w okolicach kopalni i zakładów przetwórstwa azbestu. Najczęściej raka płuc wywołuje azbest amfibolowy. Ilość wykrywanych tego typu nowotworów zwiększa się o około 10% rocznie.

- **międzybłoniak opłucnej** – jest to rzadko występujący nowotwór złośliwy. Jest to choroba trudna do zdiagnozowania, charakteryzująca się wysoką śmiertelnością oraz krótką przeżywalnością wynoszącą około

jednego roku od momentu wystąpienia najczęstszych objawów klinicznych w postaci trudności oddechowych, bólów w klatce piersiowej, kaszlu, wysięku w jamie opłucnej. Nowotwór ten występuje najczęściej u osób powyżej 65 roku życia. W Polsce z powodu międzybłoniaka opłucnej umiera rocznie około 120 osób.

W ekspozycji parazawodowej i środowiskowej na pył azbestu głównym skutkiem jest międzybłoniak opłucnej i wzrost ryzyka raka płuca.

3. Przepisy prawne dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

Regulacje prawne dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest, począwszy od realizacji obowiązku dokonania przeglądu technicznego tych wyrobów do zdeponowania wytworzonych odpadów na składowisku, są zamieszczone w aktach prawnych które przedstawiono w **załączniku nr 1**.

Realizacja Programu jest powiązana z realizacją celów następujących dokumentów:

- Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015,
- Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013 wspierających wzrost gospodarczy i zatrudnienie – Narodowa Strategia Spójności,
- Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016,
- Krajowego Planu Gospodarki Odpadami 2010,
- Krajowego Programu Reform na lata 2008-2011 na rzecz realizacji Strategii Lizbońskiej,
- Odnowionej Strategii Zrównoważonego Rozwoju UE.

Polskie prawodawstwo dopuszcza wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest w użytkowanych budynkach, instalacjach lub urządzeniach do końca grudnia 2032 roku. W sposób szczegółowy określa również wymagania dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami azbestowymi, obowiązki organów administracji, a także właścicieli i zarządców nieruchomości w tym zakresie oraz obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Podstawowe obowiązki organów samorządowych, właścicieli i zarządców nieruchomości oraz przedsiębiorców prowadzących działalność, w wyniku której powstają odpady zawierające azbest, przedstawiono poniżej.

Na poziomie lokalnym zadania realizują samorządy: powiatowy i gminny poprzez:

Samorząd gminny:

- gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
- organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie;
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację programu;
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Gmina powinna zapewnić wywóz odpadów zawierających azbest na składowisko odpadów lub zapewnić ich dostarczenie do przewoźnego urządzenia do przetwarzania odpadów zawierających azbest. Koszt transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest powinien zostać pokryty ze środków własnych gminy, przy

udziale środków właścicieli nieruchomości, dotacji i pożyczek funduszy ochrony środowiska lub innych źródeł dostępnych dla gminy. Udział środków właścicieli nieruchomości powinien być niewielki, ze względu na fakt, iż koszt nowego pokrycia dachowego czy elewacyjnego nie może być pokryty w ramach wsparcia finansowego z krajowych lub unijnych funduszy ochrony środowiska.

Samorząd powiatowy :

- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
- współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie weryfikacji inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie;
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;• współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu;
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości:

- kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia,• przegląd i oznakowanie, w sposób przewidziany przez prawo, miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest,
- sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury,
- sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (dot. przedsiębiorców) lub wójtowi gminy (dot. osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami) oraz aktualizacja informacji o:
 - wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
 - wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zastało zakończone.

Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

- uzyskanie pozwolenia, decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenie organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zależnie od ilości wytwarzanych odpadów),
- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
 - identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
 - informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
 - zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,

- ustalenie niezbędne dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza,
- posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu,
- zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy.
- zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w § 8 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Warunkiem koniecznym bezpiecznego dla ludzi i środowiska użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest jest rzetelnie sporządzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest i ocena ich stanu, określająca, w zależności od rodzaju, stanu i sposobu zastosowania azbestu, stopień pilności wymiany wyrobów zawierających azbest.

W rozporządzeniach Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz z dnia 2 kwietnia 2004 w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, założono wykonanie inwentaryzacji oraz dokonanie oceny stanu wyrobów zawierających azbest na 2004r. Od tego też roku właściciele i zarządcy obiektów zobligowani są do przekazywania marszałkowi województwa i wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania oraz informacji o wyrobach, których wykorzystanie zakończono.

Przepisy w sposób bezpośredni nie precyzują, kto może być wykonawcą prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, biorąc jednak pod uwagę obowiązki jakie postawiono przed wykonawcą, wnioskować należy, że tego typu prace powinna wykonywać wyspecjalizowana jednostka posiadająca stosowne zezwolenia oraz wyposażenie techniczne i socjalne zapewniające prowadzenie prac oraz odpowiednie zabezpieczenie pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu.

W przypadkach nieprzestrzegania nałożonych na jednostki organizacyjne i osoby fizyczne obowiązków w zakresie bezpiecznego wykorzystania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz obowiązków sprawozdawczości w tym zakresie mają zastosowanie zapisy tytułu VI ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska. Przewidują one w takich przypadkach odpowiedzialność karną tj. kary aresztu, ograniczenia wolności lub grzywny orzekane na podstawie przepisów kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia oraz odpowiedzialność administracyjną poprzez wstrzymanie prowadzonej przez podmiot korzystający ze środowiska lub osobę fizyczną działalności powodującej pogorszenie stanu środowiska w znacznych rozmiarach lub zagrażającej życiu lub zdrowiu ludzi.

Ponadto do odpowiedzialności za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko, w tym również powstałe w wyniku postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego.

4. Charakterystyka Gminy Wolbórz

Gmina Wolbórz usytuowana jest w centralnej Polsce, w województwie łódzkim, w północno-wschodniej części powiatu piotrkowskiego. Sąsiednimi jednostkami administracyjnymi dla gminy Wolbórz są:

- od północy z gminą Będków i z gminą Ujazd,
- od wschodu z gminą Tomaszów Mazowiecki,
- od południa z gminą Sulejów i z gminą Mniszków (poprzez Zalew Sulejowski),
- od południowego zachodu z miastem Piotrków Trybunalski,
- od zachodu z gminą Moszczenica.

Na obszarze gminy znajdują się 22 sołectwa, w skład których wchodzi 37 miejscowości: Adamów, Apolonka, Bogusławie, Bogusławice PSO, Bronisławów, Brudaki, Dębina, Dębsko, Golesze Duże, Golesze Małe, Golesze – Parcela, Janów, Kaleń, Komorniki, Krzykowice, Kuznecin, Leonów, Lubiaszów, Lubiatów, Marianów, Młoszów, Młynary, Modrzewek, Polichno Duże, Polichno Małe, Proszenie, Psary Witowskie, Psary – Lechawa, Psary Stare, Stanisławów, Studzianki, Swolszewice Duże, Świątniki, Wolbórz, Żarnowica Duża, Żarnowica Mała, Żywocin.

Liczba mieszkańców gminy (wg danych GUS na dzień 31.12.2009 r.) wynosi 7559. Wskaźnik gęstości zaludnienia na terenie gminy wynosi 50 osób/1 km² (wg danych GUS za 2009 r.).

Gmina Wolbórz pełni funkcję rolniczą, rekreacyjną (południowo-wschodnia część gminy), administracyjno-usługową, obsługi produkcji żywności, obsługi obszaru gminy i obsługi turystyki. Wszelkie funkcje w zakresie administracji, takie jak Urząd Gminy, banki, posterunek policji zlokalizowane są na terenie miejscowości Wolbórz.

Pod względem geograficznym teren gminy leży na Równinie Piotrkowskiej, stanowiącej fragment Wzniesień Południowomazowieckich w pasie Nizin Środkowopolskich (wg regionalizacji Polski J.Kondrackiego). Obszar gminy obejmuje wschodni skraj Niecki Mogileńsko – Łódzkiej, która tworzy wydłużoną strefę synklinarną o pofałdowanej powierzchni.

Demografia

Liczbę ludności zamieszkującej gminę Wolbórz w latach 2005 – 2009 przedstawia poniższa tabela.

Liczba mieszkańców gminy Wolbórz w latach 2005 – 2009.

Gmina Wolbórz	Liczba mieszkańców				
	2005	2006	2007	2008	2009
	7639	7601	7568	7562	7559

*Urząd Statystyczny Łódź / Bank Danych Regionalnych

Dane dotyczące liczby mieszkańców w latach 2005 – 2009 wskazują na postępujący spadek liczby mieszkańców w gminie. Dane zawarte w zamieszczonej niżej tabeli ilustrują przyrost naturalny na obszarze gminy Wolbórz.

Przyrost naturalny w gminie Wolbórz w latach 2005 – 2008

Przyrost naturalny							
2005		2006		2007		2008	
[osoba]	%	[osoba]	%	[osoba]	%	[osoba]	%
- 10	- 0,1	- 38	- 0,5	- 32	- 0,4	- 6	- 0,1

*GUS / Bank Danych Regionalnych - dane roczne za lata 2005 – 2008

Przytoczone dane statystyczne są dowodem utrzymującego się ujemnego przyrostu naturalnego na obszarze gminy.

Dane prezentowane w poniższej tabeli ilustrują strukturę ludności gminy według ekonomicznych grup wieku.

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem						
Ekonomiczna grupa wiekowa	%	2005	2006	2007	2008	2009
w wieku przedprodukcyjnym	%	22.1	21.4	20.6	20.2	20.0
w wieku produkcyjnym	%	61.1	61.3	62	62.4	62.7
w wieku poprodukcyjnym	%	16.8	17.3	17.4	17.4	17.3

*GUS / Bank Danych Regionalnych - dane roczne za lata 2005 – 2009

Korzystnymi cechami demograficznymi są:

- korzystna struktura wiekowa ludności: wysoki udział ludności w wieku produkcyjnym (62,7% ogółu), 20,0% osób w wieku przedprodukcyjnym i 17,4% w wieku poprodukcyjnym (wg GUS – stan na 31.12.2009r.)

- wyrównany współczynnik feminizacji (kobiety stanowią 50,5% całej populacji).

Niekorzystne trendy w procesach demograficznych to:

- ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego,
- spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa.

Sfera społeczna

Na terenie gminy funkcjonują:

- Publiczne Szkoły Podstawowe w miejscowościach: Wolbórz, Golesze, Komorniki, Prosenie,
- Publiczne Gimnazjum w Wolborzu,

-Publiczne Przedszkole w Wolborzu oraz trzy oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych. Na terenie gminy Wolbórz działa również Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, mieszczący się w Pałacu Biskupów Kujawskich.

Instytucjami działającymi w zakresie upowszechniania kultury są Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna.

Na terenie gminy usługi w zakresie podstawowej opieki medycznej zapewniają Gminny Ośrodek Zdrowia w Wolborzu oraz Ośrodek Zdrowia w Goleiszach. Przy ośrodkach zdrowia działają punkty apteczne. W gminie Wolbórz znajduje się Posterunek Policji, działa również 14 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w następujących miejscowościach: Wolbórz, Żarnowica, Lubiaszów, Kuznocin, Komorniki, Lubiatów, Żywocin, Świątniki, Polichno, Prosenie, Psary Stare, Psary Lechawa, Młynary, Bogusławice.

Mieszkalnictwo

Jakość i komfort mieszkań na terenie gminy systematycznie się poprawia, wzrasta liczba mieszkań i ich standard.

Liczba i powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie Wolbórz w latach 2006-2008

Rok					
2006		2007		2008	
Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)
2 371	199 060	2 384	200 556	2 405	202 970

*Urząd Statystyczny w Łodzi (<http://www.stat.gov.pl/lodz> - Bank danych regionalnych : dane roczne za lata 2006-2008

Wskaźniki charakteryzujące zasoby mieszkaniowe w gminie Wolbórz (wg stanu na 31.12.2008 r.)

Przeciętna	Wolbórz	Powiat Piotrkowski	Woj. Łódzkie
Liczba izb w 1 mieszkaniu	4,0	4,0	3,5
osób w 1mieszkaniu	3,1	3,1	2,6
osób na 1 izbę	0,8	0,8	0,8
pow. użytkowa mieszkania (m ²)	84,4	82,4	65,9
-pow. użytkowa na 1 osobę (m ²)	26,8	26,2	24,8

*obliczenia na podstawie danych GUS

Gospodarka

Gmina Wolbórz pełni funkcję rolniczą, rekreacyjną (południowo-wschodnia część gminy), administracyjno-usługową (obsługi produkcji żywności, obsługi obszaru gminy i obsługi turystyki). W miejscowości Wolbórz, która pełni funkcję wsi gminnej, skupione są wszelkie funkcje w zakresie administracji i wszystkie najważniejsze usługi. Wsie: Proszenie, Komorniki i Golesze pełnią funkcje wsi podstawowych o wzbogaconym programie usługowym. Funkcje rekreacyjno-letniskową pełnią wsie: Swolszewice Duże, Leonów, Adamów, Bronisławów i Lubiaszów Nowy.

Według danych GUS na dzień 31.12.2009 r. na terenie gminy zarejestrowanych było 428 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, w tym 405 jednostek w sektorze prywatnym.

Dane prezentowane w zamieszczonej niżej tabeli przedstawiają ilość podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy oraz działy gospodarki, w zakresie których prowadzą one działalność.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminie Wolbórz w 2009 r. według sekcji

Sektor gospodarki	Liczba podmiotów gospodarczych
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	37
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektr., gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	45
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3
Budownictwo	56
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	128
Transport i gospodarka magazynowa	13
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	17
Informacja i komunikacja.	15
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	21
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	16
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	24
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	13
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	40
OGÓLEM	428

*GUS – Bank Danych Regionalnych : dane roczne za 2009 r.

Wykaz większych firm produkcyjnych na terenie gminy.

Przedsiębiorstwo - instytucja	Lokalizacja	Branża	Liczba zatrudnionych
FORMAPLAN POLSKA	Wolbórz ul. Kitowicza 28	stolarstwo	737 cały zakład z filiami
FINEZJA Huta Szkła	Wolbórz ul. Kitowicza 53	huta szkła	175
PPHU ATUT	PSO Bogusławice	stolarstwo	60
Stado Ogierów	Bogusławice	rolnictwo, hodowla	22
MAZUREK	Studzianki	stolarstwo	40

*wg danych Urzędu Gminy Wolbórz

Środowisko przyrodnicze

Formami ochrony środowiska przyrodniczego na terenie gminy Wolbórz, które zostały wprowadzone na podstawie przepisów ogólnych z zakresu ochrony środowiska oraz miejscowych aktów prawnych są:

- park krajobrazowy
- 3 rezerваты przyrody: „Lubiaszów”, „Dęby w Mszczach”, „Czarny Ług”
- obszar chronionego krajobrazu
- pomniki przyrody
- użytek ekologiczny Bronisławów
- podworskie, zabytkowe parki w Wolborzu, Bogusławicach, Lubiatowie i Golezschach,

Poza tym na terenie gminy ochronie podlegają:

- poszczególne gatunki roślin
- poszczególne gatunki zwierząt.

Jak wynika z danych GUS na koniec 2008 r. powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Wolbórz wynosiła ogółem 4251,8 ha, w tym lasy: 4148,7 ha.

Hydrografia

Wody powierzchniowe

Obszar gminy Wolbórz położony jest w obrębie zlewni Pilicy. Na terenie gminy, w południowo-wschodniej części, znajduje się Zbiornik Sulejowski (zbiornik położony jest na terenie czterech gmin: Mniszków, Sulejów, Tomaszów Mazowiecki i Wolbórz). W granicach gminy znajduje się 11 km linii brzegowej Zalewu Sulejowskiego, którego powierzchnia wynosi 23,8 km² a całkowita pojemność ok. 78,85 mln m³. Długość zbiornika wynosi 23,5 km, maksymalna głębokość: 15 m, natomiast średnia: 3,3 m.

Zbiornik Sulejowski stanowi rezerwuuar wody dla potrzeb komunalnych i przemysłowych Łodzi (w miejscowości Bronisławów znajduje się ujęcie wody dla miasta Łódź). Zbiornik służy także do regulacji odpływu wody poniżej zapory, jest wykorzystywany do hodowli ryb oraz do celów rekreacyjnych. Stanowi największą atrakcję turystyczną gminy.

Sieć rzeczna gminy tworzą rzeki:

- Wolbórka, która uchodzi do Pilicy;
- Moszczanka, będąca dopływem Wolbórki;
- Golaszanka, która jest dopływem Moszczanki.

Część południowa gminy odwadniana jest przez drobny ciek bez nazwy uchodzący bezpośrednio do Zbiornika Sulejowskiego.

Wody podziemne

Na terenie gminy wody podziemne występują głównie w utworach kredowych oraz jurajskich i tworzą użytkowy poziom wodonośny. Gmina Wolbórz położona jest w zasięgu głównego zbiornika wód podziemnych GZWP, który wymaga ochrony ze względu na wysoki stopień czystości jego wód. Wody podziemne zalegające w utworach czwartorzędowych nie mają większego praktycznego znaczenia.

5. Ilość i stan wyrobów zawierający azbest na terenie Gminy Wolbórz

Na terenie Gminy Wolbórz prowadzona jest inwentaryzacja azbestu, według stanu na 31 grudnia 2009r. zinwentaryzowano 264111 m² płyt azbestowo cementowych. Szacuje się że inwentaryzacją nie objęto jeszcze ok. 25 % gospodarstw.

Szczegółowe zestawienie ilości i miejsc występowania płyt azbestowo-cementowych na terenie gminy Wolbórz (stan na 31.12.2009r.)

Sołectwo	Ilość wyrobów zawierających azbest
	m ²
Bogusławice	10 810
Brudaki	3 293
Golesze Duże	21 197
Kaleń	10 473
Komorniki	17 656
Kuznocin	13 388
Lubiaszów	8 713
Lubiatów	6 756
Młoszów	13 050
Młynary	6 497
Polichno	15 750
Proszenie	19 564
Psary Stare	15 619
Psary Lechawa	6 704
Stanisławów	5 913
Swolszewice Duże	12 211
Świątniki	7 567
Wolbórz	13 122
Żarnowica Duża	25 809
Żywocin	26 984
Łącznie:	264111

*wg danych Urzędu Gminy Wolbórz

Przyjęto średnią wagę 1 m² płyty azbestowo-cementowej 17 kg

Znając ilość płyt azbestowych oraz ciężar 1 m² płyty można obliczyć szacunkową wagę wyrobów azbestowo-cementowych na terenie gminy.

$$264111m^2 * 17kg = 4490Mg$$

Szacuje się, że ok. 15% wyrobów azbestowo-cementowych na terenie gminy nie zostało jeszcze zinwentaryzowanych, stanowi to ok. **808 Mg** (47529 m²).

Do dalszych wyliczeń oraz szacunków ilości zabudowy eternitowej jak również kosztów jej usunięcia należy więc przyjąć wszystkie wyroby zinwentaryzowane oraz odpady, które zakłada się, że znajdują się na nieruchomościach zlokalizowanych na terenie gminy Wolbórz tj.

$$4492 Mg + 808 Mg = 5298 Mg$$

Przy powyższych założeniach z obliczeń wynika, że na terenie gminy Wolbórz znajduje się około **5 298 Mg** płyt cementowo-azbestowych.

W celu zakwalifikowania wyrobów zawierających azbest do dalszego użytkowania lub usunięcia oraz określenia stopnia pilności działań naprawczych, wykonano ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest. Do grupy I (wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie) zakwalifikowano 0,7% pokryć dachowych, co stanowi około **37 Mg**, które muszą być usunięte w pierwszej kolejności.

6. Finansowe aspekty realizacji programu

Głównym źródłem finansowania unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych są środki własne. Innym sposobem finansowania inwestycji są źródła obce.

Dotacje i kredyty krajowe

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) określa zasady funkcjonowania narodowego, wojewódzkich, powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki **Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** mogą być przeznaczone m.in. na wspomaganie działalności w zakresie:

- dofinansowywanie inwestycji ekologicznych realizowanych ze środków pochodzących z Unii Europejskiej oraz funduszy krajowych,
- badań, upowszechniania ich wyników, a także postępu technicznego w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- zapobiegania lub usuwania skutków zanieczyszczenia środowiska, w przypadku gdy nie można ustalić podmiotu za nie odpowiedzialnego,
- innych zadań służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikających z zasady zrównoważonego rozwoju, ustalonych w planach działalności wojewódzkich funduszy, w tym na programy ochrony środowiska, programy ochrony powietrza, programy ochrony przed hałasem, plany gospodarki odpadami, plany działań krótkoterminowych, a także na realizację powyższych planów i programów.

Fundusze Unii Europejskiej

Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) jest to dokument określający system wykorzystania oraz wdrażania funduszy unijnych:

- Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- Europejskiego Funduszu Społecznego,
- Funduszu Spójności.

Cele Narodowej Strategii Spójności będą realizowane za pomocą Programów Operacyjnych oraz Regionalnych Programów Operacyjnych:

- a) Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej,
- b) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
- c) Program Operacyjny Kapitał Ludzki,

- d) Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka,
- e) Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej,
- f) Program Operacyjny Pomoc Techniczna,

g) 16 Regionalnych Programów Operacyjnych – każde z szesnastu województw w latach 2007-2013 będzie realizowało własny program operacyjny, finansowany przez Europejski Funduszu Rozwoju Regionalnego.

W programie założono, że usuwanie wyrobów zawierających azbest odbywać się będzie ze wsparciem finansowym ze środków publicznych – budżetu gminy. Wsparcie dotyczyć będzie sfinansowania kosztów: demontażu, transportu i unieszkodliwiania odpadów azbestowo-cementowych.

Dofinansowanie odbywać się będzie ze środków:

- Budżetu Gminy,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Środków RPO,
- Środków z fundacji i funduszy wspierających działania z zakresu usuwania azbestu;

Przewiduje się gromadzenie środków przeznaczonych na realizację programu, na koncie Gminy Wolbórz. Środki pozyskane od instytucji zewnętrznych oraz przeznaczone na ten cel w budżecie gminy Wolbórz będą przekazywane mieszkańcom gminy spełniającym warunki zapisane w regulaminie dofinansowania. Wójt Gminy powoła komisję, której zadaniem będzie rozpatrywanie wniosków i ich ocena. Wnioski będą rozpatrywane w kolejności ich zgłoszenia aż do wyczerpania środków na dany rok kalendarzowy.

Wysokość udziału finansowego Gminy zależna będzie od możliwości finansowych w danym roku budżetowym oraz ilości składanych wniosków i corocznie będzie określana przez Radę Gminy. Szczegółowe warunki i procedury pomocy finansowej dla właścicieli, współwłaścicieli nieruchomości i wspólnot mieszkaniowych podejmujących się usunięcia i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest zostaną określone w „Regulaminie udzielania dofinansowania”. Regulamin stanowi załącznik do niniejszego Programu.

Dla oszacowania prawdopodobnych kosztów przedsięwzięcia, przyjęto następujące jednostkowe koszty wykonania w/w usług:

- Średni koszt demontażu 1 m² płyty azbestowo-cementowej – 12 zł
- Średni koszt opakowania i transportu - 6 zł/Mg/km
- Średni koszt składowania płyt – 500 zł/Mg

Na terenie województwa łódzkiego znajdują się dwa składowiska przyjmujące odpady zawierające azbest w miejscowościach:

- Jadwinówka (gmina Radomsko),
- Bagno-Lubień (gmina Kleszczów).

Oba składowiska znajdują się w odległości ok. 60 km od gminy Wolbórz.

Przy powyższych założeniach koszt demontażu, transportu i składowania 1m² płyty azbestowo-cementowej wyniesie około 27 zł.

Na terenie gminy Wolbórz znajduje się ok. 311640 m² płyt azbestowych. Realizacja całego procesu usuwania azbestu potrwa do końca 2032 roku, więc średniorocznie powinno zostać usunięte około 15 tys. m² płyt azbestowych. W latach 2011-2013 przewiduje się usunięcie około 60 tys. m² azbestu znajdującego się na budynkach i budowlach.

OGÓLNY KOSZT USUNIĘCIA WYROBÓW AZBESTOWO CEMENTOWYCH Z GMINY WOLBÓRZ WYNIESIE:

$$311640m^2 * 27zł/m^2 = 8414280zł$$

Zgodnie ze znowelizowaną ustawą o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001r. (tj. Dz. U. z 2010r. Nr 185, poz. 1243) odpady zawierające azbest (oprócz składowania na składowisku przyjmującym odpady zawierające azbest) mogą być przetwarzane w urządzeniach przewoźnych. Zgodnie z Art. 38a ustawy dopuszcza się przetwarzanie odpadów zawierających azbest w urządzeniach przewoźnych zapewniających takie przekształcenie włókien azbestu, aby nie stwarzały one zagrożenia dla zdrowia lub życia ludzi oraz dla środowiska, zgodnie z przepisami

Poniższa tabela przedstawia harmonogram rzeczowy programu.

Harmonogram rzeczowy na lata 2011-2032

L.p.	Zadanie	Odpowiedzialny	Termin
1.	Działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków, budowli i instalacji zawierających azbest	Gmina	2011-2032
2.	Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest, z wykorzystaniem Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest (wojewódzka baza danych o wyrobach i odpadach zawierających azbest WBDA)	Właściciele obiektów budowlanych, Gmina	2011-2012
3.	Aktualizacja inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, z wykorzystaniem Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest (wojewódzka baza danych o wyrobach i odpadach zawierających azbest WBDA)	Właściciele obiektów budowlanych, Gmina	2013-2032
4.	Usuwanie wyrobów azbestowych z budynków mieszkalnych i gospodarczych, oczyszczenie terenu nieruchomości z odpadów zawierających azbest	Właściciele obiektów budowlanych	2011-2032
5.	Zorganizowanie akcji demontażu, oczyszczenia nieruchomości i wywozu odpadów zawierających azbest z terenu gminy na składowisko odpadów lub ich przetwarzania w urządzeniu przewoźnym w ramach środków krajowych	Gmina	2011-2032
6.	Aktualizacja gminnego programu usuwania wyrobów zawierających azbest	Gmina	co 5 lat

Ze względu na dość dużą skalę występowania wyrobów azbestowych na terenie gminy, władze samorządowe muszą podjąć starania o pozyskanie środków zewnętrznych oraz uwzględnić problem dofinansowania usuwania azbestu w corocznych budżetach Gminy - by zgodnie z „Krajowym programem usuwania azbestu...” do 31 grudnia 2032 r. całkowicie usunąć azbest z terenu gminy Wolbórz.

O kolejności usuwania wyrobów azbestowych powinny decydować wyniki oceny stanu technicznego pokrycia dachowego.

Zakłada się, że właściciele nieruchomości uzyskają od Gminy dofinansowanie w wysokości 27 zł/m² zdemontowanych płyt cementowo-azbestowych. W tym przypadku na ww. zadanie w latach 2011-2032 należałoby zabezpieczyć kwotę **8 414 280 zł**, co rocznie daje kwotę około **382 000 zł**.

Budżet gminy nie jest w stanie samodzielnie sfinansować tego zadania – tempo realizacji programu zależne będzie od środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych (Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, środki Unii Europejskiej i inne).

Przykładowo właściciel nieruchomości posiadający 150 m² pokrycia dachowego uzyska dofinansowanie:

$$150m^2 * 27zł/m^2 = 4050zł$$

Właściciel nieruchomości pokryje koszty związane z zamontowaniem nowego pokrycia dachowego.

Sfinalizowanie zadania nastąpi po skompletowaniu odpowiednich dokumentów, tj. faktury za wykonaną usługę, dokumentu potwierdzającego zgłoszenie robót lub uzyskanie pozwolenia na budowę/rozbiórkę od Starosty Piotrkowskiego, karty przekazania odpadu oraz protokołu zdawczo-odbiorczego potwierdzającego realizację zadania (sporządzonego przez pracownika Urzędu Gminy w Wolborzu).

Należy podkreślić, że podmioty prowadzące roboty demontażowe, transport i utylizację odpadów zawierających azbest, zgodnie z przepisami prawa, powinny posiadać odpowiednie pozwolenia. Podmioty gospodarcze zajmujące się świadczeniem ww. usług na podstawie art. 17 ust 1a w związku z art. 21a i 21b ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 185 poz. 1243, z późn. zm.) powinny wystąpić do właściwego Marszałka Województwa z wnioskiem o wydanie decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami. Decyzję taką można uzyskać na prowadzenie działalności na terenie całego kraju na okres nie dłuższy niż 10 lat, a w przypadku działalności polegającej na przetwarzaniu odpadów zawierających azbest w urządzeniach przewoźnych na okres nie dłuższy niż 5 lat.

Mieszkańcy chcący usunąć odpady azbestowe mogą wybrać firmę, posiadającą zezwolenie na wykonywanie ww. prac. Wykaz firm posiadających decyzję w sprawie zatwierdzenia programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest powstającymi w wyniku przeprowadzanych prac remontowo – budowlanych na terenie powiatu piotrkowskiego jest dostępny w Starostwie Powiatowym w Piotrkowie Trybunalskim.

7. Podsumowanie

Pomimo wprowadzenia zakazu stosowania azbestu w nowych budynkach i technologiach będzie on elementem struktury wielu obiektów jako materiał wbudowany jeszcze przez kilkadziesiąt lat. Należy pamiętać, że nie jest szkodliwa sama obecność w budynku materiałów zawierających azbest. Niebezpieczeństwo pojawia się w wyniku nieprawidłowego obchodzenia się z tymi elementami, na skutek czego mogą one stać się niebezpieczne będąc źródłem emisji włókien azbestowych do powietrza.

Bardzo ważne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu. Pozwoli to na uzyskanie pełnej wiedzy na ten temat i podejmowanie przez jednostki samorządowe skutecznych działań mających na celu pomoc właścicielom obiektów w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Istotna jest również świadomość przedsiębiorców wykonujących prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Wykonywanie tych prac wyłącznie przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy, pozwoli wyeliminować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia. Z tego względu jednym z głównych celów niniejszego programu jest przybliżenie jak najszerszym kręgom społeczeństwa problematyki bezpiecznej eksploatacji i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Zaproponowana przez Gminę forma dofinansowania dla właścicieli obiektów i urzędzeń zawierających azbest, stawia jako warunek pomocy, spełnienie wszystkich wymogów formalnych dotyczących informowania o tych wyrobach oraz prowadzenia prac przy usuwaniu azbestu. Upowszechnienie programu będzie skutkowało podnoszeniem świadomości społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją i usuwaniem azbestu. Przewidujemy, że w następnych latach Gmina będzie otrzymywać coraz więcej zgłoszeń o miejscach występowania azbestu, co przyczyni się do lepszej wiedzy na temat ilości azbestu. Pozwoli to lepiej poznać potrzeby w tym zakresie, precyzyjniej planować środki niezbędne do wydania na ten cel oraz stopniowo wyeliminować wyroby azbestowe z naszego otoczenia, co jest celem programu.

Załącznik Nr 1

WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH regulujących postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

USTAWY

1. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 z póź. zm.)
2. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tj. Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.)
3. Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz. U. Nr 11, poz. 84, z późn. zm.)
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tj. Dz. U. z 2007 r. Nr 39 poz. 251 z późn. zm.)
5. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.)
6. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z późn. zm.)
7. Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671 z póź. zm.)

ROZPORZĄDZENIA:

1. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206)
2. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2007r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych (Dz. U. Nr 101, poz. 686)
3. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia z dnia 25 maja 2007r. w sprawie zasad sporządzania raportu wojewódzkiego (Dz. U. Nr 101, poz. 688)
4. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nie selektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595)
5. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833)
6. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2003 r. Nr 1, poz. 12)
7. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu i sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz. 1858)
8. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 236, poz. 1986)
9. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 237, poz. 2011 z późn. zm.)
10. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003r. w sprawie informacji dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126)
11. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876)
12. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649)

13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257, poz. 2573)

14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61 poz. 549)

15. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 7 września 2005 r. sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu (Dz. U. Nr 186, poz. 1553)

16. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824)

ZARZĄDZENIA:

1. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielonych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 231).

Załącznik Nr 2**WYKAZ SKŁADOWISK PRZYJMUJĄCYCH ODPADY ZAWIERAJĄCE AZBEST (źródło: baza danych Ministerstwa Gospodarki)**

Województwo	Gmina	Miejscowość
dolnośląskie	Wałbrzych	Wałbrzych
dolnośląskie	Oława	Godzikowice
świętokrzyskie	Tuczepy	Dobrow
lubelskie	Poniatowa	Poniatowa Wieś
lubuskie	Gorzów Wielkopolski	Chróścik
małopolskie	Bolesław	Ujków Stary
małopolskie	Tarnów	Tarnów
mazowieckie	Sierpc	Rachocin
podkarpackie	Radymno	Młyny
podkarpackie	Pysznica	Pysznica
śląskie	Knurów	Knurów
śląskie	Świętochłowice	Świętochłowice
śląskie	Dąbrowa Górnicza	Dąbrowa Górnicza
zachodniopomorskie	Sianów	Sianów
warmińsko-mazurskie	Zalewo	Półwieś
wielkopolskie	Trzemeszno	Pasieka
wielkopolskie	Konin	Konin
zachodniopomorskie	Myślibórz	Dalsze
zachodniopomorskie	Marianowo	Marianowo
lubelskie	Kraśnik	Kraśnik
kujawsko-pomorskie	Pruszcz	Małociechowo
podlaskie	Miastkowo	Miastkowo
łódzkie	Radomsko	Jadwinówka
kujawsko-pomorskie	Włocławek	Włocławek
dolnośląskie	Żukowice	Głogów
łódzkie	Kleszczów	Bagno-Lubień
śląskie	Dąbrowa Górnicza	Dąbrowa Górnicza
pomorskie	Słupsk	Bierkowo